

KADIN İSTİHDAMININ SORUN VE ÇÖZÜMLERİ: TR62 ÇUKUROVA BÖLGESİ ÖRNEĞİ

WOMEN EMPLOYMENT PROBLEM AND ITS SOLUTIONS: THE CASE OF
TR62 ÇUKUROVA REGION

Turan OĞLAKKAYA

Yüksek Lisans Öğrencisi, Aydın
Adnan Menderes Üniversitesi,
Ekonometri Anabilim Dalı,
Aydın/Türkiye.
Master's Student,
Aydın Adnan Menderes University,
Department of Econometrics,
Aydın/Turkey.

turanogllakkaya@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6332-
8378

Mehmet Han OĞLAKKAYA

Öğrenci, Çukurova Üniversitesi,
İktisat Ana Bilim Dalı,
Adana/Türkiye.

Student, Çukurova University,
Department of Economics,
Adana/Turkey.

mehmethan.ogllakkaya@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3273-
6608

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.817611

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 29.10.2020

Kabul Tarihi / Date Accepted: 25.01.2021

Yayın Tarihi / Date Published: 20.04.2021

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Nisan

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Oğllakkaya, T. & Oğllakkaya, M.
(2021). Kadın İstihdamının Sorun ve Çözümleri: TR62 Çukurova Bölgesi Örneği.
USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi 3(5), 40-67.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

intihal.net

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>
mail: usbaddergi@gmail.com

Öz: Toplumların ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasında önemli bir yer edinen kadın istihdamı, gelişmekte olan ülkeler açısından da büyük öneme sahiptir. Türkiye’de kadının toplumdaki yeri ve önemi uzun süredir çalışmalara konu olmuştur. Ataerkil toplum yapısının sebebiyle kadın, genellikle hazır iş gücü olarak geri planda kalmakta ve çoğunlukla emeğinin hakkını alamamaktadır. Türkiye’de son yıllarda kadının iş gücüne katılım oranı yükselmekle birlikte, artış oranının beklentileri karşıladığını söylemek mümkün değildir. Ülkede, bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik göstergelerdeki farklılıklardan dolayı kadının iş gücüne katılımında da sektörler arası farklılıklar mevcuttur. TR62 Çukurova Bölgesi’nde kadınların iş gücüne katılım oranının geliştirilmesi ve sektörler arası farklılıkların en az düzeye indirilmesi için yapılacak girişimlerin bölgenin gelişmesine doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada kadın istihdamının eğitim alanında bölgesel yoğunluğunun fazla olduğunu düşündüğümüz TR62 Bölgesinde durumun kapsamlı olarak ele alınması ve Türkiye geneli ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu sebeple karşılaştırma yaparken bireylerin eğitim durumları ve ağırlıklı iktisadi çalışma kolları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın istihdamı, Kadın iş gücü, Kadın İşsizliği

JEL Kodları: J16, J21

Abstract: Women’s employment is vital for nations’ economic and social development and plays an important role in developing economies. Women’s position in Turkish society is in the background in terms of labor and women are not paid what they deserve. Although women in employment has been on the rise in Turkey recently, this trend have not met the expectations. There are gaps in country and regional levels due to different socio-economic indicators. Increasing women employment and minimizing the inter-industrial gaps in TR62 Çukurova Region is believed to directly and indirectly affect the region’s development. This aims to analyze and compare TR62’s situation, which is believed to entail a higher ratio of women employment in education, to Turkey. For this reason, education levels and weighted economic job sectors have been taken into account.

Keywords: Female Employment, Women Work Force, Female Unemployment

JEL Codes: J16, J21

GİRİŞ

Günümüz dünya ekonomilerinde kadının iş gücüne katılım sağlaması, toplumsal refah ve kalkınmaya etki etmektedir. Bir ülkenin sahip olduğu kaynakları verimli kullanabilmesi ve toplumsal eşitliğin sağlanması için kadın iş gücünden daha fazla yararlanılması

gerekmektedir. Temel amacı büyüme olan ülkelerin sürdürülebilirliği yakalamaları için kadının iş gücüne katılımı önemlidir (Er, 2013). Kadının sosyal olarak kendini geliştirmesi ve yeni beceriler kazanması hem bölge hem de ülke kalkınmasına doğrudan etki etmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de İŞKUR, Vakıflar, STK’lar ve Kalkınma ajansları kadın istihdamını desteklemek amacıyla çeşitli projeler gerçekleştirmektedirler. İŞKUR öncülüğünde “Kadın İstihdamının Desteklenmesi Operasyonu” ve İl özel idare aracılığıyla “mikro krediler” verilmektedir. Kadınların ve “Kadın STK’larının Güçlendirilmesi” ve “Kadın İstihdamının Desteklenmesi” projeleri ile kadınların istihdamları için gerekli olan eğitimleri almaları sağlanarak girişimci olmalarının önündeki engellerin kalkması ve farkındalık yaratılması ve gerekirse mali destek sağlanması amaçlanmaktadır (Varinli ve Akgül, 2012).

Türkiye’de kadının iş gücüne katılımı yıllar itibariyle incelendiğinde 1950’li yıllarda sanayileşmenin gelişmesi sonucunda kadın istihdamında sektörel olarak değişmelerin ortaya çıktığı görülmektedir. 1950 yılına kadar kadın istihdamında tarım sektörünün ön planda olduğunu, ancak 1950 sonrasında devletin sanayileşmeye ağırlık vermesiyle tarım dışı sektörlerle geçişler olduğu görülmektedir. Bu gelişmeler sadece sektörler arası dağılımda geçişlere yol açmamakta, aynı zamanda kırsal yerleşim alanlarından kentlere doğru göçe neden olmaktadır. Bu bağlamda kırsal alanda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların yerini kentlerde ücretli ve yevmiyeli ya da kendi hesabına çalışan kadınlara bırakmaktadır.

Türkiye’de iş gücüne katılım ve istihdam rakamlarını, cinsiyet üzerinden incelendiğinde kadının ev hanımlığı, annelik rolü, içinde yaşadığımız toplumun değer yargıları ve sosyal konumları gereği fırsat eşitsizliklerine maruz kalmalarının bir sonucu olarak erkeklere göre daha geri planda kaldığı görülmektedir. Kadınların iş gücüne katılımının yetersiz olmasında medeni durum, yaş, sağlık sorunları, çocuk sahibi olma gibi pek çok etken olmasına karşın en önemlisi eğitim düzeyinin yetersizliğidir (Kızılgöz, 2012). Bu kapsamda ülkelerin orta ve uzun vadede sürdürülebilir bir büyüme ve ekonomik refaha ulaşmasının koşullardan birisi de kadının iş gücüne katılım oranlarının artırılması ve aktif olarak istihdam edilmesinden geçmektedir (Doğan ve Kaya, 2014). İş gücüne katılım oranında yaşanan artış, istihdam artış hızından fazla olması halinde ekonomi

eksik istihdam düzeyinde olmakta ve bu durum işsizlik olgusunu meydana getirmektedir. Türkiye’de erkeklere göre, kadınların iş gücüne ve istihdama katılım oranları daha düşük düzeylerde seyretmektedir (Karabıyık, 2012). İş gücü piyasalarında aktif olarak yer alması kadın açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda ekonomik özgürlüğünü kazanarak kendi ayakları üzerinde duracak ve ailesine veya eşine bağlı olmaktan kurtularak toplum içindeki konumun artmasına neden olacaktır.

2. BÖLGESEL KADIN İSTİHDAMI LİTERATÜR TARAMASI

Okay (2011), yapmış olduğu çalışmada Türkiye’de kadın istihdamını eğitim, yaş ve iktisadi faaliyet kollarına göre bölgesel açıdan ele almıştır. Çalışmanın sonucunda kadın istihdamının eğitime ve cinsiyete göre değiştiği, aynı zamanda bölgesel olarak farkların olduğu ve bunun sonucunda iktisadi faaliyet kollarında tarım sektörünün payının azaldığı ancak bu azalmanın sanayi sektörüne katkısının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Özaktaş ve Konur (2012), yaptığı çalışmada bölgesel kalkınma ajanslarının kadının iş gücüne katılımına yönelik etkisini incelemişler ve elde edilen bulgulara göre Karadeniz Kalkınma Ajansı (KKA) ve Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DKKA)’nın yürüttükleri projelerin “kadın çalışamaz” algısını değiştirmede başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Şahinli ve Şahbaz (2012), Türkiye’de düzey 2’de yer alan 26 bölge için tarım sektöründe istihdam edilen kadınların eğitim seviyelerine göre istihdam artış ve azalışını araştırmışlardır. Yapılan çalışmanın sonucunda eğitim düzeyinde meydana gelen bir değişimde; ücret veya yevmiye alan kadınların istihdam oranları 13 bölgede azalmasına neden olurken, 13 bölgede artış yaşandığı gözlemlenmekte ayrıca ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların ise 10 bölgede azaldığını 16 bölgede arttığını tespit etmişlerdir.

Er (2013), Türkiye’de düzey 2 içerisinde 26 bölgeye ait 2010 yılı verileriyle eğitim düzeyi, tarım sektöründe çalışma oranı ve doğurganlık oranı gibi parametrelerin kadının iş gücüne katılımı üzerine etkilerini irdelemektedir. Çalışmanın sonucunda eğitim düzeyi ve tarım sektörünün pozitif etki yarattığı, doğurganlık oranlarının ise

kadının iş gücüne katılımını negatif etkilediği bulunmuş ve birbirine yakın komşu bölgelerde kadının iş gücüne katılım oranının birbirine yakınsadığı tespit edilmiştir.

Şahinli ve Şahbaz (2013), yapmış oldukları çalışmada 2004-2011 yılına ait bölgeler bazında tarımda kadın istihdamının sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olup olmama durumunu Türkiye düzey 2 bölgeleri için araştırmışlardır. TR10, TR52, TRA1 ve TRC3 bölgelerinde sosyal güvenlik kaydı yıllar itibariyle azalırken, TR22, TR31, TR32, TR33, TR41, TR42, TR51, TR61, TR62, TR63, TR71, TR72, TR81, TR82, TR83, TR90, TRA2, TRB1, TRC1, TRC2 bölgelerinde artış olduğu gözlenmiştir.

Erdoğan ve Yaşar (2018), yapmış oldukları çalışmada Konya ve Karaman illerinde kadının iş gücüne katılımını etkileyen eğitim, yaş ve iktisadi faaliyet kollarına göre istihdam durumu gibi faktörler üzerinden Türkiye geneliyle karşılaştırma yapmışlar ve elde edilen bulgulara göre Türkiye ile Konya-Karaman Bölgesi'nin benzer sonuçlar verdiğini tespit etmişlerdir.

Can ve Eyidiker (2019), Kadın istihdamını bölgeler bazında iş gücü, istihdam, eğitim ve yaş vb. değişkenler üzerinden incelemişler ve kadın istihdamı Türkiye'de her geçen yıl daha da artarken (TR9) Doğu Karadeniz Bölgesiyle, (TRA) Kuzey Anadolu Bölgesinde azaldığını tespit etmişler. Buna ek olarak tarım sektöründen hizmetler sektörüne doğru kaymalar olduğu bulgusuna ulaşmışlar.

Cerev ve Bulut (2019), yapmış oldukları bölgesel çalışmada iş gücünün önemine vurgu yapmışlar ve Bingöl ilinin mevcut iş gücü durumu irdelemişlerdir. Sektörel olarak iş gücünün sanayi ve hizmette zayıf, tarım ve hayvancılıkta güçlü olduğunu sonucuna ulaşırken aynı zamanda kadın iş gücünün de arttığı sonucuna ulaşmışlardır.

3. KADIN İSTİHDAMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Türkiye'de kadınların iş hayatında aktif olarak yer alamamasındaki nedenlerin başında ataerkil toplum yapısı, cinsiyet eşitsizliği, yeterli nitelikte eğitimin verilememesi yer almaktadır (Kılıç ve Öztürk, 2014). Bunlara ek olarak yüksek işsizlik oranları, düşük ücretler ve kadın iş gücüne yönelik istihdamın yeterli olmaması vb. gibi ekonomik nedenlerde kadın istihdamını etkileyen faktörler arasındadır. Bu bağlamda; Türkiye'de toplumsal baskı ve kadınlara

biçilen rollerden dolayı iş gücüne yönelik katılım beklenen düzeyi karşılamamaktadır.

Türkiye’de 1950’li yıllara kadar kadınlara yönelik istihdam alanları tarım sektörü ile sınırlıyken, konjonktürel değişimlerden dolayı ilerleyen süreçte kırsal ve köy alanlarından yaşanan göçlerle birlikte, şehirleşme olgusunun getirdiği unsurla sanayi, imalat, hizmet vb. diğer sektörlerde istihdam olanaklarının yaratılmasıyla, kadının iş gücüne katılımında artışlar olduğu gözlenmiş, (Berber ve Eser, 2008) ve tarım sektörünün ekonomi içindeki payı azalmaya başlamıştır. Bu değişim kırsaldan gelen kadın iş gücünün sanayi sektöründe iş bulma durumunu eğitim yetersizliğinden dolayı zorlaştırmış ve diğer sektörlerde kaymasına neden olmuştur (Peker ve Kubar, 2012).

Yıllar	Tarım	Sanayi	Hizmet
2009	38	15	47
2010	39	16	45
2011	39	15	45
2012	37	15	48
2013	36	15	49
2014	33	17	50
2015	31	16	53
2016	29	16	55
2017	28	16	56
2018	28	15	57

Tablo 1: Ekonomik Faaliyetlere Göre Kadın İstihdamı (2009-2018) (%)
15+Yaş)

(TÜİK, 2020a)

Tablo 1’de yer alan veriler yıllar itibariyle incelendiğinde tarım sektöründe %10’luk bir azalma görülürken sanayi sektöründe ise meydana gelen on yıllık sürede herhangi bir değişim olmadığı görülmektedir. Hizmet sektöründe yaşanan gelişmeler ise tarım kesimine paralel bir şekilde ilerlemektedir. Bu durum tarım sektöründe oluşan azalmaların hizmet sektörüne doğru kaydığını göstermektedir. Sanayi sektöründe kadın istihdamının gelişememe nedeni ise bu alanda teknik bilgi içeren işlerin yoğun olmasından

kaynaklanmaktadır. Faaliyet kollarının eşit dağılım sağlaması için bu alanla ilgili mesleki eğitim programları gibi politikalar izlenmesi yararlı olacaktır. Kadın emeğine yönelik duyulan ihtiyacın artmasıyla birlikte kadın istihdamına olan talep artmaktadır. Kadının, iş gücü piyasalarında aktif olarak yer almasındaki etmenler arasında kadına yönelik iktisadi faaliyet kollarında ihtiyacın artması, eğitim ve aile içindeki sorumluluklar gibi nedenleri sıralamak mümkündür (İnce, 2010).

Kadının iş gücüne katılmasındaki en önemli faktör, eğitim durumudur. Eğitim düzeyinin artmasıyla iş gücü arasında doğru bir orantı olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte kadına sadece meslek edinmesi ve istihdam edilmesi için değil aynı zamanda kendi ayakları üzerinde durması, toplum içinde söz hakkına sahip olması ve ataerkil yapılanmanın azalmasına da önemli katkılar sağlamaktadır (Toksöz, 2007).

Türkiye’de kadınların iş gücüne katılım oranıyla eğitim düzeyi arasında yapılan istatistiksel analizde şehirler için pozitif bir sonucuna ulaşıırken, kırsal ve köy alanlarında ise tamamen negatif bir sonuca varıldığını söylemek pek de mümkün değildir. Kırsal ve köy alanlarında yaşayan kadınların iş gücüne katılımı tarım ve hayvancılık sektöründe, aile içinde herhangi bir ücret almadan çalışan bir işçi olmakla birlikte gönüllülük esasına bağlı olarak piyasaya katkısı olmayan ev işlerinde çalışmaktadır. Bu durumun altında yatan temel neden ise kent hayatında eğitime verilen önem ve faaliyetlerin artması, çeşitlenmesi gibi etmenler etkiliyken kırsal alanda ise eğitim faaliyetlerinin yetersizliği ve yükseköğretim kurumlarının bulunmamasıdır (İnce, 2010).

Kadınların doğurganlık durumuyla eğitim düzeyi arasında negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Eğitim düzeyinin yüksekliği sayesinde yüksek kazançlı işlerde istihdam edilen kadının, çocuk bakmak istememesi ve ilgilenmemesi doğurganlığı belirleyen temel unsurdur. Dolayısıyla çocuk doğurma isteği erkeğin eğitim düzeyinden çok kadının eğitim düzeyiyle ilgilidir (Akça ve Ela, 2012). Doğurganlık durumunu ve iş gücü talebini etkileyen bir diğer neden ise yaş faktörüdür. Dezavantajlı grup içerisinde yer alan kadının, erkek bireylere göre iş gücüne daha az sürede katılım sağlamasındaki nedenler arasında erken emeklilik, çeşitli sağlık sorunları, çocuk bakımı ve toplumsal etmenler vb. gibi durumlar yer almaktadır (Günday, 2011). Kadının, iş gücü piyasalarında daha az süre alması

ve katılım oran(lar)ın düşük olmasındaki bir diğer neden ise medeni durumdan kaynaklıdır. Türkiye’de nüfusun medeni yapısı irdelendiğinde daha önce evlenmemiş, evliliği son bulan ve eşi vefat eden kadınların iş gücüne katılımı ve istihdam oranı evliliği devam eden kadınlara göre daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Karabıyık, 2012). Bu durumun böyle olmasının nedeni evli olmayan kadınların hayata tutunmak zorunda kalmalarından kaynaklanmaktadır (Akgeyik, 2017). Evli olan kadınların çalışma hayatında yer almamasındaki en büyük engelin çocuk sahibi olmasından kaynaklı olduğu söylenmektedir (Korkmaz ve Korkut, 2012).

Kadının çalışma hayatını değerlendirdiğimizde büyük bir kısmı ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edildiği görülmektedir. Ücretsiz aile işçiliğinin karşılaştırılması yapıldığında yaygın olarak kırsal ve köy alanların ön plana çıktığı görülmekte ve tarım sektörü içerisinde ağırlık kazanmaktadır. Kent hayatında ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların oranı kırsal alanda çalışanlara göre daha az olmaktadır (Özer ve Biçerli, 2004). Çocuk bakımı ve her türlü ev işi gibi işler ücret ve mesai karşılığı bir işe göre harcanan zamandan daha fazla olmakta ancak maddi yönden herhangi bir karşılığı yoktur. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadının, sağladığı fayda ailenin çalıştırmak üzere istihdam edeceği kişiden ücret tasarrufu sağlayarak maliyeti düşürmek ve harcama kalemlerinin azaltılmasına yardımcı olmak gibi pozitif değerlerde etkiler sağlamaktadır. Kırsal kesimde ücretsiz aile işçiliği yapan kadın ise hayvanları otlatmak ve sağlamak, tarla işleriyle uğraşmak, yemek hazırlamak, çocuk bakmak gibi çok daha ağır işler yapmakla yükümlü, ancak herhangi bir gelir elde edememektedir (Günday, 2011).

Yıllar	Toplam Kayıt Dışı İstihdam	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren	Kendi Hesabına	Ücretsiz Aile İşçisi
2009	2.353	167	7	396	1.783
2010	2.619	207	9	415	1.988
2011	2.831	220	7	421	2.183
2012	2.757	193	7	399	2.158
2013	2.721	202	4	391	2.123
2014	2.390	193	3	259	1.935

2015	2.376	190	2	246	1.938
2016	2.247	172	4	236	1.834
2017	2.328	184	3	244	1.896
2018	2.140	172	2	252	1.714

Tablo 2: Tarım Kesiminde İşteki Duruma Göre Kayıt Dışı Kadın İstihdamı (2009-2018) (Bin Kişi)

(TÜİK, 2020a)

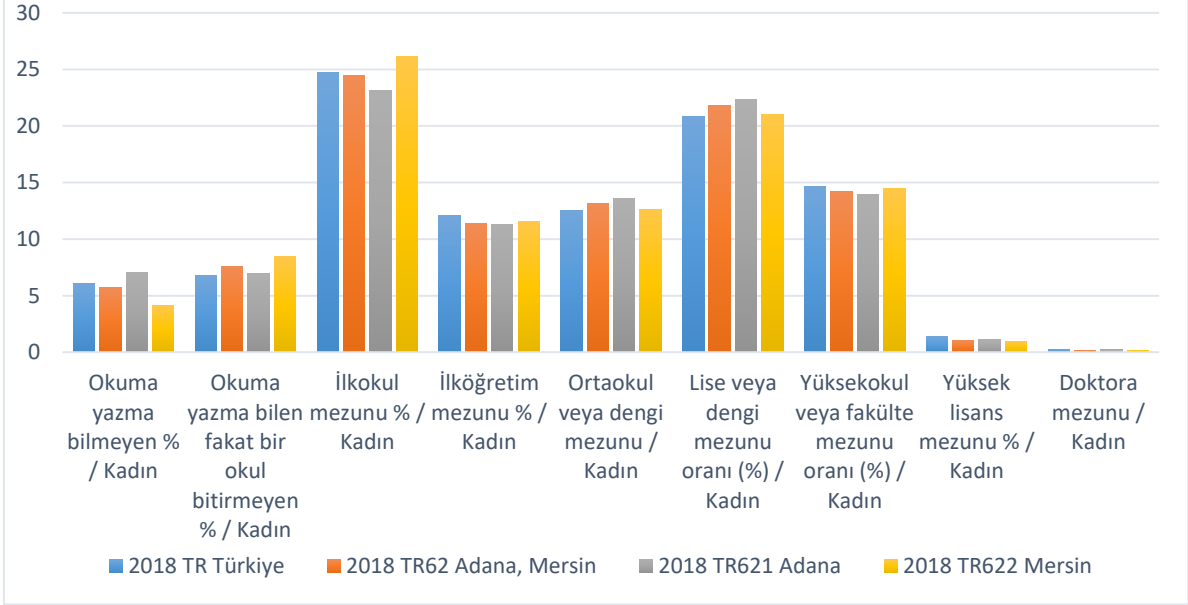
Tablo 2 incelendiğinde toplam kayıt dışı istihdamın en fazla olduğu yıl 2011 yılı olarak görünmekte, en az olduğu yıl ise 2018 yılıdır. Ücretli veya yevmiyeli kayıt dışı kadın istihdamında on yıllık süreçte 5000 kişinin arttığını görülmektedir. Kayıt dışı işveren sayısında %70 oranında azalma meydana gelmiştir. Kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların sayılarının aynı yıllarda artıp azaldığı görülmektedir. Bu durum kayıt dışı istihdamın azalması yönünde yapılan düzenleme ve politikaların sonuç verdiğini göstermektedir.

Günümüzde kadınların çalışmayı, çocuk bakma ve gündelik ev işleri gibi sebeplerden dolayı kısmi zamanlı olarak istihdam edilmeyi tercih etmeleri karşı cinslerine göre daha fazladır. Kırsal alanda istihdam edilen kadınlar, genel olarak incelendiğinde kayıt dışı aile işçisi olarak tarım sektöründe çalışmaktadır. Kent hayatında çalışmak isteyen kadınların ise daha çok ücretli ya da kendi hesabına çalışan bireyler olduğu görülmektedir (Lordoğlu, 2006).

4. TR62 BÖLGESİ KADIN İSTİHDAMI

Eğitim, iş gücünün daha nitelikli bir hale gelebilmesi ve sınırlı kaynakların verimli bir şekilde kullanılması açısından verilen mücadelenin başarıya ulaşması yönünde önemli bir etkidir. Temel bilgi, beceri ve donanımın, eğitimin niteliğini ortaya çıkarmaktadır (C.K.A, 2011). Bir diğer ifadeyle eğitimi düzenli bir sistem içerisinde yer alan bireylerin gelişimini yetenek ve zeka düzeylerine göre sınıflandırma yaparak ilerleyen bir süreç olup, (Demir vd., 2013) kişisel gelişime pozitif katkı sağlayarak bireyin kültürlü, entelektüel, sosyal yönü ve insani ilişkilerinin gelişmesine doğrudan ve dolaylı olarak etki etmektedir (Gül, 2008). Dünyadaki gelişmişliğin temel göstergeleri arasında yer alan eğitim düzeyi içinde bulunan dönemin ihtiyaçlarına göre, insanın öğrenme potansiyeliyle beraber yeteneği doğrultusunda bireyin ve toplumun refahını maksimize etmeye

yönelik katkı sağlarken, aynı zamanda ekonomik ihtiyaçların karşılanmasında ve nitelikli iş gücünün oluşmasında da önemli bir role sahiptir (Bal ve Başar, 2014), (K.K.A, 2013).

Grafik 1: 2018 Yılı TR62 Bölgesi + 15 Yaş kadın Nüfusunun Eğitim Durumu (%)

(TÜİK, 2020b)

Grafik 1 incelendiğinde Türkiye geneli ve bölgede en çok ilkokul mezunu kadınlar yer alırken ikinci sırada lise veya dengi okullardan mezun olduğu görülmekte, kadın mezunun en az olduğu düzey ise doktora düzeyinde olmaktadır. TR62 Çukurova Bölgesiyle Türkiye geneli birbirine yakın değerler göstermektedir. Bu kapsamda Türkiye’de eğitim için önemli kararları uygulamaya koymadan önce bölgede deneme yapılabilir. Bölgede yaşayan kadınların 07,62’si herhangi bir okul eğitimi almamasına rağmen okuma yazmayı öğrenirken, Türkiye genelinde ise bu oran 6,84’tür. Bu rakamların önce Türkiye düzeyine, daha sonra %5’in altına inmesi için bölgeye has politikaların üretilmesi gerekmektedir. Bu politikalar akşam sanat okulları, kütüphane ve kültür merkezleri, okullaşma oranının arttırılması gibi proje ve politikalar izlenerek bölgede okuma yazma bilmeyen ve okula gitmeyen birey sayısı azaltılabilir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin önemi anlaşılammakta ve ebeveynlerin büyük kısmı da iş hayatlarının getirdiği yoğunluktan dolayı çocuklarına bakıcılık yapacağı bir kreş olarak nitelendirmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de okul öncesi eğitimin önemi

uzun yıllar anlaşılamamıştır (Çağlar, 1999). Türkiye’de zorunlu olarak eğitim ve öğretime tabi tutulmayan okul öncesi eğitim, ailelerin isteğine bağlı olarak 3 ile 5 yaş arasında çocukların zorunlu eğitime adapte olması, zorluk çekmemesi ve bireysel yönden iletişim yönünün de gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Gedikoğlu, 2005).

	TÜRKİYE	TR62 Bölgesi	TR621 Bölgesi	TR622 Bölgesi
Okul Öncesi	68.30	73.66	64.86	85.53
İlkokul	91.92	91.98	92.03	91.92
Ortaokul	93.28	93.11	92.79	93.54
Ortaöğretim	84.20	84.33	83.59	85.26
Genel Lise	44.57	49.28	49.71	48.73
Teknik Lise	39.63	35.05	33.88	36.53

Tablo 3: İBBS Düzey 2 ve 3’de Eğitim Seviyesine Göre Toplam Okullaşma Oranı

Not: Okullaşma oranları net değer üzerinden alınmıştır. Okul öncesi okullaşma oranında 5 yaş grubu baz alınmaktadır.

Tablo 3’te yer alan okullaşma oranları incelendiğinde ortaokul düzeyinde okullaşma oranı haricinde Çukurova Bölgesinin, Türkiye genelinin üzerinde olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimde Mersin ili, Türkiye ve Çukurova Bölge ortalamasının çok üzerinde bir orana sahip olduğu görülmektedir. 3-5 yaş grubunun yer aldığı okul öncesi eğitimde Mersin ilinde okullaşma oranının bu denli yüksek olması kadın istihdamına etki eden doğurganlık oranının yüksek olduğuna dair bir gösterge olarak kabul edilebilir. Bu durum aynı zamanda TR622 bölgesinde yoğun iş hayatının getirdiği zorluklardan dolayı ebeveynlerin özellikle de kadınların istihdam düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitimin en düşük olduğu bölge %64,86 oranıyla TR621 Adana bölgesi olarak görülmektedir. Adana ilinde okul öncesi eğitimde okullaşma oranının düşük olması Çukurova bölgesinin, Türkiye geneli altında olmasına neden olmaktadır. Adana ilinde okul öncesi eğitimi öneminin yeterince anlaşılamadığını ve okul öncesi öğretmenliğiyle özel kesimde çalışan (kreş vb.) kadınların, istihdamının da bu durumdan etkilendiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda kadın istihdamıyla okul öncesi eğitim arasında doğru bir

orantı olduğu görülmektedir. Tablo da yer alan diğer göstergelerde ise Türkiye geneliyle hem bölge hem de iller benzer bir yapıdadır.

Zorunlu temel eğitimin ilk basamağını oluşturan ilköğretim eğitimi 4+4 olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. İlköğretim düzeyinde verilen eğitim ve öğretimin amacı sadece okuma yazma öğrenmeye yönelik bir eğitim anlayışından ibaret olmayıp bireyin çevresinde örnek bir insan olması için temel düzeyde bilgi ve iletişimi öğrenmesi, sosyolojik yönden davranış gelişmesi, kişisel gelişim ve gelecek eğitim hayatına donanımlı bir şekilde hazırlanmasını sağlamaktır (Bal ve Başar, 2014).

	TÜRKİYE	TR62 Bölgesi	TR621 Bölgesi	TR622 Bölgesi
Okul Öncesi	749.992	41.412	20.872	20.540
İlkokul	2.559.289	140.911	79.577	61.334
Ortaokul	2.769.932	147.203	82.510	64.693
Ortaöğretim	1.587.880	85.406	47.938	37.468
Teknik Lise	1.047.642	48.692	26.172	22.520
Ortaöğretim top.	2.635.522	134.098	74.110	59.988

Tablo 4: Eğitim Düzeyine Göre Kadın Öğrenci Sayısı

(MEB, 2018-2019 Örgün Eğitim İstatistikleri)

Zorunlu eğitimin son aşaması olan ortaöğretim de öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmesine yönelik sosyal ve pozitif bilim alanlarında eğitimler verilerek, yetenekleri doğrultusunda yükseköğretim eğitime hazırlamak amacıyla 4 senelik eğitim verilmektedir (Gedikoğlu, 2005).

	TÜRKİYE	TR62 Bölgesi	TR621 Bölgesi	TR622 Bölgesi
Okul Öncesi	48.227	2.707	1.499	1.208
İlkokul	192.537	10.554	5.601	4.953
Ortaokul	206.666	10.592	5.727	4.865
Ortaöğretim	91.564	5.070	2.790	2.280
Teknik Lise	96.916	4.380	2.228	2.152

Ortaöğretim top.	188.480	9.450	5.018	4.432
-------------------------	---------	-------	-------	-------

Tablo 5: Eğitim Düzeyine Göre Kadın Öğretmen Sayısı

(MEB, 2018-2019 Örgün Eğitim İstatistikleri)

Tablo 4 ve 5 incelendiğinde kadın öğretmen başına düşen öğrenci okul öncesi eğitim ve öğretimde Türkiye geneli için %15,55 iken TR62 Bölgesinde ise %15,29 olarak daha iyi bir durumda olduğu görülmektedir. Türkiye’de öğretmen başına düşen başına düşen ilkokul öğrencisi %13,29, TR62 Bölgesinde %13,35 iken Adana ve Mersin ilinde ise sırasıyla %14,20 ve %12,38 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Mersin ilinin diğer düzeylere göre ön planda olduğunu gösterirken Adana ilinin geri planda kaldığını göstermektedir. Ortaokul düzeyinde TR62 Bölge değerleri Türkiye genelinin gerisinde kaldığı görülürken ortaöğretim (lise) düzeyinde ise Türkiye’nin önüne geçtiği görülmektedir. Meslek liselerinde kadın öğretmen başına düşen kadın öğrenci sayısı ise ilkokul düzeyindeki değerlerle aynı sonuçları göstermektedir. Türkiye geneli ve TR62 Çukurova Bölgesi eğitimde kadın istihdamı için benzer sonuçlar gösterdiğini söylemek mümkün olup, daha iyi eğitimin verilmesi ve kadın öğrencilerden ülke ve bölge refahı için optimal düzeyde faydalanmak adına eğitime yönelik yapılan yatırım ve harcamaların iyileştirilmesi gerekmektedir.

Sayfa | 52

Yükseköğretim kurumu olan üniversitelerin verdiği eğitim ve öğretimin amacı nitelikli, donanımlı, alanında bilgi sahibi olan entelektüel geleceğe güvenle bakan bireyler yetişmesini sağlamak ve gelecek nesiller için daha refah bir toplum oluşturmaktır. Buna ek olarak yapılan bilimsel araştırmalar sayesinde uğraşı sağladıkları AR-GE faaliyetleriyle hem yerleşim alanın kalkınmasına hem de ülkenin gelişmesine ve aynı zamanda dünyanın ilerlemesine katkı sağlamaktır (C.K.A, 2011).

2018 yılı itibariyle TR62 Çukurova Bölgesinde eğitim veren 3 tanesi devlet üniversitesi olmak üzere 5 adet üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde eğitim veren ve alan kadın sayısı Tablo 6 ve 7’de gösterilmektedir.

	Ön lisans		Lisans		Y. Lisans	
	Kadın	Toplam	Kadın	Toplam	Kadın	Toplam
2009	6.826	20.505	15.764	34.003	1.805	3.653

2010	7.754	22.629	17.331	36.704	2.193	4.560
2011	7.665	22.140	19.175	39.712	1.488	3.002
2012	8.501	24.293	21.059	43.106	2.079	4.538
2013	9.615	27.195	22.683	46.149	2.300	5.202
2014	9.900	27.286	24.724	50.470	2.903	6.668
2015	11.546	31.535	25.386	51.672	3.172	7.530
2016	12.882	35.229	26.517	55.035	3.995	9.991
2017	14.167	38.134	26.894	56.237	46.95	12.324
2018	14.417	38.306	28.676	60.610	5.153	13.193
	Doktora			Genel Toplam		
	Kadın	Toplam	Kadın	Toplam		
2009	448	954	24.843	59.115		
2010	499	1.099	27.777	64.992		
2011	524	1.080	28.852	65.934		
2012	622	1.353	32.261	73.290		
2013	706	1.515	35.304	80.061		
2014	787	1.709	38.314	86.133		
2015	786	1.708	40.890	92.445		
2016	975	2.052	44.369	102.307		
2017	967	2.107	46.723	108.802		
2018	1.127	2.454	49.373	114.563		

Tablo 6: TR62 Bölgesinde Üniversite Okuyan Kadın Öğrenci Sayısı

(YÖK, 2020a)

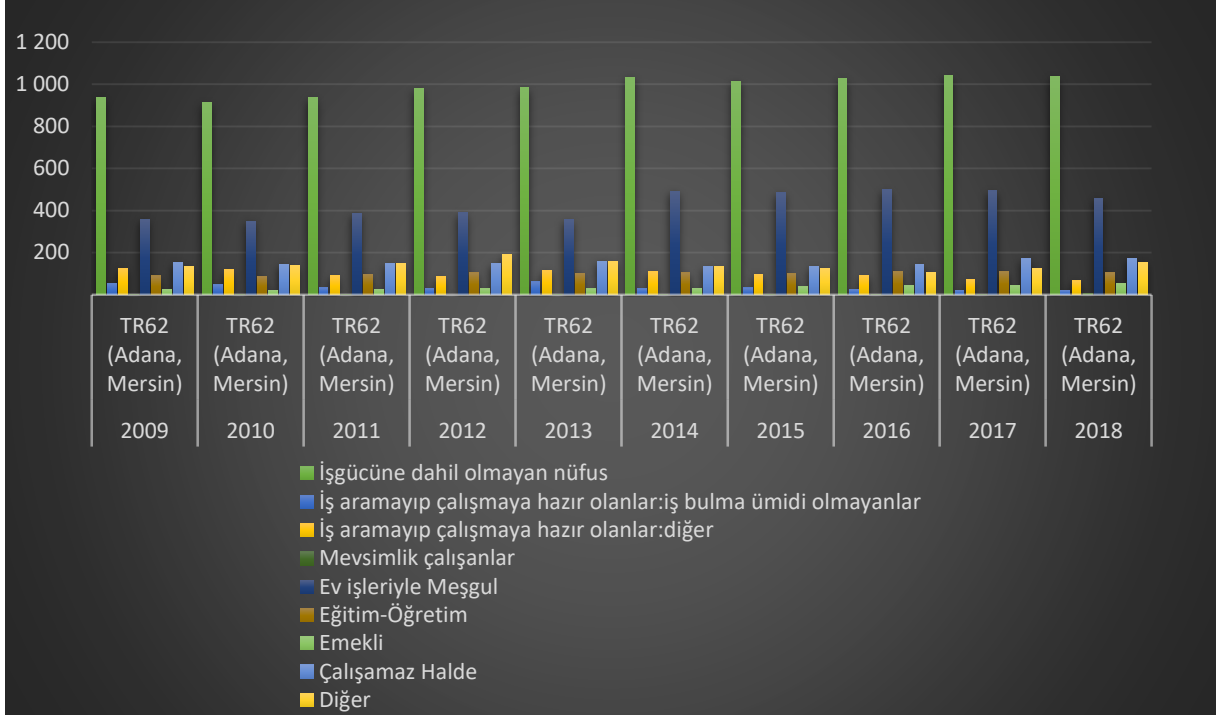
Tablo 6 yıllara göre incelendiğinde okuyan kadın sayılarında artışların olduğu görülmekte, ancak beklenen düzeyin altında kalmış olsa da on yıllık süreçte 2 kat artmıştır. Tabloda yer alan eğitim düzeylerine göre bakıldığında ise genel olarak kadınların sayısının erkeklere göre daha az olduğu söylenebilir. Lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında kadın-erkek arasındaki farkın, ön lisans düzeyi kadar çok olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda bölge de ön

lisans okumayı tercih eden kadınların üniversite bölümü seçerken erkeklere göre daha seçici davrandıkları söylenebilir.

Yıl	Profesör		Doçent		Dr. Öğr. Üy.		Diğer		Genel Toplam	
	K.	Top	K	Top	K	Top	K	Top	K	Top.
2009	113	471	106	277	219	541	1014	2045	1452	3334
2010	128	508	94	261	232	555	1049	2094	1503	3418
2011	126	481	92	264	238	547	957	1922	1413	3215
2012	153	517	85	257	263	577	902	1759	1403	3110
2013	168	556	83	253	281	623	943	1828	1475	3260
2014	226	703	130	343	333	728	1240	2341	1929	4115
2015	234	724	143	362	339	731	1239	2351	1955	4168
2016	249	779	161	384	341	744	1288	2438	2039	4345
2017	259	787	162	388	354	783	1338	2504	2113	4462
2018	276	820	173	388	373	830	1345	2512	2167	4550

Tablo 7: TR62 Bölgesi Kadın Akademisyen Sayısı
(YÖK, 2020b)

Tablo 7 incelendiğinde kadın akademisyenlerin sayısı toplam içerisinde görece daha az olduğu görülmektedir. Yıllar itibariyle kadın ve toplam akademisyen sayısının 2011 ve 2012 yıllarında azaldığını göz ardı edilirse, sürekli artış içinde olduğu görülmektedir. Bu artışın nedeni olarak bölgeye yeni üniversitelerin açılması ve var olan mevcut üniversitelerde ise yeni bölümlerin açıldığından kaynaklı olduğunu söylemek mümkündür. 2011 ve 2012 yılların Çukurova Bölgesindeki akademisyen sayısının azalmasındaki etkenlerden bir tanesi olarak ise Suriye’de yaşanan olayların bir etkisi olduğunu söylemek mümkündür. 2013 yılında ise bölgede çalışan akademisyen sayısında önemli bir artışın olduğu görülmekte nedeni ise bölgenin kalkınması ve gelişmesi, AR-GE faaliyetlerinin çeşitlenmesi için yeni bir üniversite açılmasından kaynaklanmakta, ancak yeterli olmamaktadır. Dolayısıyla ülke ve bölge gelişmesi için iktisadi faaliyet kollarındaki istihdamı hesaba katmak gerekir.

Grafik 2: TR62 Bölgesi +15 yaş Kadınların İş gücüne Dahil Olmama Nedenleri (Bin Kişi)

(TÜİK, 2020b)

Grafik 2 incelendiğinde iş aramayıp çalışmaya hazır olanların on yıl içinde yaşadığı değişim azalma yönünde olurken diğer parametrelerde artış yönündedir. Bu da iş gücüne dahil olmayan nüfusu arttırmıştır. Mevsimlik nedenlerle iş gücüne dahil olmayan kadınların sayısı on yıl içerisinde 5 kat artış göstermiştir. Bu durum TR62 Bölgesinde tarım sektöründe çalışan kadınların azaldığının bir göstergesi olabilir. Ev işlerinden dolayı iş gücüne dahil olmayan kadınların sayısı, iş gücü dahil olmayan nüfusun yarısını oluşturmaktadır.

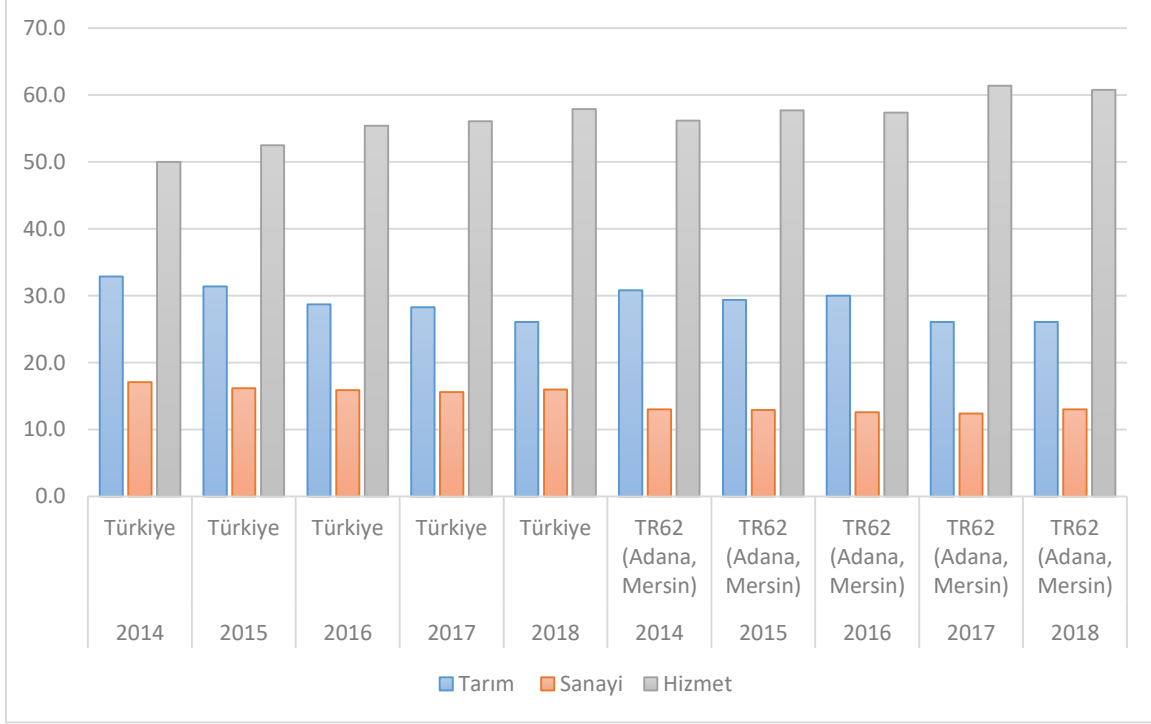
Tarım					
	Ücretli veya Yevmiyeli	veya	İşveren ve Kendi Hesabına	Ücretsiz Aile İşçisi	Toplam
2009	39		8	82	129
2010	37		18	108	163
2011	37		19	111	167
2012	32		12	79	123

2013	35	11	68	114
2014	32	12	64	108
2015	34	12	64	110
2016	31	10	74	115
2017	26	7	72	105
2018	24	8	76	109
Tarım Dışı				
	Ücretli veya Yevmiyeli	İşveren ve Kendi Hesabına	Ücretsiz Aile İşçisi	Toplam
2009	116	25	15	156
2010	128	33	21	182
2011	152	32	18	202
2012	174	25	15	214
2013	186	28	15	229
2014	190	34	18	242
2015	212	31	21	264
2016	210	38	20	269
2017	233	41	24	297
2018	258	38	12	308

Tablo 8: TR62 Bölgesi +15 yaş İstihdam edilen kadınların yıllara göre işteki durumu (bin kişi)

(TÜİK, 2020b)

Tablo 8’de yer alan veriler TR62 bölgesinde istihdam edilen kadınların tarım dışı sektörleri tercih ettiği görülmektedir. Tarım sektöründe istihdam edilenlerin önemli bir kısmı ücretsiz aile işçisi olarak çalışırken, Tarım dışı sektörlerde ise ücretli veya yevmiyeli olarak çalışanlar ön plana çıkmaktadır. Yıllar itibariyle tarım sektöründe kadın istihdamının en az olduğu kesim işveren ya da kendi hesabına olmaktadır, tarım dışı sektörde ise ücretsiz aile işçisi olduğu görülmektedir. Bu durum sektörler arasındaki farkları ortaya koymakta ve aynı zamanda kadın istihdamının nitelik yönünü de ortaya çıkarmaktadır.

Grafik 3: TR62 Bölgesi Ekonomik Faaliyetlere Göre 15+ Yaş Kadın İstihdamı (2014-2018, %)

(TÜİK, 2020b)

Grafik 3 incelendiğinde TR62 bölgesinde sanayi sektöründe istihdam edilen kadın sayısı beş yıl içerisinde olduğu yeri korurken Türkiye genelinde ise azaldığı görülmektedir. Türkiye’de hizmet sektörü her yıl kademeli olarak artarken TR62 Çukurova Bölgesinde 2018 yılında azalmasına rağmen Türkiye genelinin üzerinde seyretmektedir. Tarım sektöründe ise Türkiye genelinde kademeli bir azalış görülürken bölgede ise iniş ve çıkışların olduğu görülmektedir. 2018 yılı itibarıyla hem Türkiye’de hem de TR62 Bölgesinde tarım sektöründeki kadın istihdamı %26,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda kadınların ekonomik faaliyet grupları içerisindeki istihdamı Türkiye geneline göre iyi durumda olduğunu ve kadın istihdamının artması dolayısıyla bölgenin gelişmesi için yapılan yatırım harcamaları kadın istihdamı açısından olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir.

SONUÇ

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyiyle kadın istihdamının artması arasında doğru orantı söz konusudur. Toplumun yarısını oluşturan kadınların iş gücü piyasalarında aktif olarak rol almasının hem sosyolojik hem de ekonomik yönden pek çok katkısı vardır. Bunların başında ataerkil toplum yapısının kırılması ve kadının toplum

içerisinde söz hakkına sahip olması gibi durumları söylemek yeterli olacaktır. Bu kapsamda da eğitim, beşeri sermayenin verimliliğini arttıran önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim kadının istihdam edilmesinde, çalıştığı işlerde yüksek kademelerde olmasına olanak sağlamaktadır. Nitelikli kadın istihdamın olması için fırsat eşitliğinin eğitim alanında uygulanması önemlidir. Türkiye’de ve TR62 Bölgesinde kadın eğitime yönelik istatistiksel verilerin yaklaşık olarak benzer olduğu görülmektedir. İstihdam ve iş gücüne katılımı olduğu gibi Türk eğitim sisteminde de çarpıklığın olduğunu ve bu çarpıklığın bir özeti olarak TR62 Bölgesini göstermemiz mümkündür.

Türkiye’de 1950’li yıllarda yapısal değişimlerin sonucu olarak kırsal ve köy alanlarından kentlere doğru yaşanan göçler kadın istihdamının yapısını değiştiren bir diğer durum olarak ön plana çıkmaktadır. Kırsal alanda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadının eğitim düzeyi yetersiz olduğu için vasıflı işler yerine daha çok vasıf gerektirmeyen işlerde istihdamı alanı bulabilmiştir. Dolayısıyla yaşanan göçlerin bir sonucu olarak tarım sektöründen, hizmet sektörüne doğru geçişlerin olduğu görülmektedir. TR62 Bölgesinin kalkınma ve gelişme düzeyi göz önünde bulundurulduğunda gelişime açık olduğu ve umut vaat ettiği görülmektedir. Gelişen teknolojinin, eğitim düzeyinin artması ve tarım sektörüyle ilgili izlenen politikaların sonucunda hizmet sektörü ilerlemiş ve bu durum kadınların bireysel olarak refahını ve alım gücünü artmıştır. Buna ek olarak çalışma koşulları ve yaşam kalitelerinde iyileşme görülmektedir.

Ataerkil toplum yapısının bir sonucu olarak, kadının iş hayatında geri planda kaldığı görülmektedir. Bu durumun değiştirilmesi için gerekli politikaların oluşturulması ve kadınların toplum içerisinde daha aktif rol alması sağlanmalıdır. Bölgenin ve Türkiye’nin eğitim alanında yapacağı reformlar sayesinde kadının iktisadi faaliyet kolları içerisindeki payı artacağı öngörülmektedir. Toplumun ekonomik olarak gelişmesi ve geleceğe güvenle bakması için kadının iş gücü piyasasında yer alması son derece önemlidir. Bu açıdan TR62 Çukurova Bölgesi ve Türkiye geneline bakıldığında eğitim düzeyi yüksek olan onlarca kadının, üst düzey devlet görevlisi, üniversitelerde bilimsel faaliyetler içerisinde bulunduğu, çeşitli firma ve şirketlerde yönetici olduğunu da unutmamak gerekir. Bu bağlamda kadın istihdamının beklenen ve istenen düzeyde olması için bu konularda yer alan insanlara önemli görevler düşmektedir.

Türkiye ve TR62 Bölgesinin, TÜİK verilerinden elde edilen istatistikler bazında karşılaştırması yapıldığında benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir. Bu anlamda Türkiye’de eğitim ve kadın istihdamı üzerine yapılacak olan bir politika ya da düzenlemeye geçilmeden önce TR62 Bölgesinde deneme amaçlı yürütülmesi uygun olmaktadır. Dolayısıyla bölge sonuçları baz alınarak ülke geneline uygulanması hem ekonomik hem de uygulama açısından daha verimli olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan hem bölge hem de ülke genelinde kadınların istihdama katılması konusundaki faktörlerin, toplum diğer kesimlerine daha çok etkilendiği görülmektedir. Kadın istihdamının ve iş gücüne katılımın artması ve mevcut sorunların giderilmesi için;

- 1) Kadın haklarının korunması ve her kadının sosyal güvencesinin olup olmadığının denetiminin devlet tarafından yürütülmesi ve ağır ceza yöntemleriyle bunların önüne geçilmesi gerekmektedir.
- 2) Toplumda yer almak isteyen kadın bireylerin, iş gücüne katılım düzeylerinin artması ve istihdam olanağının sağlanması için meslek edindirme kurslarının artması ve çeşitlendirilmesi dikkat edilmelidir.
- 3) Türkiye’de İŞKUR, Vakıflar, STK’lar ve Kalkınma ajansları tarafından geliştirilen kadın istihdamını desteklemek amacıyla geliştirilen projeler sonunda KOSGEB ve diğer kuruluşların sağladığı hibeler yardımıyla girişimci olmaları sağlanmalıdır.
- 4) Meslek edinme ve çeşitli kurumlar tarafından hibe olarak alınan yardımın sonunda yapılan girişim için İl Özel İdaresi ve belediyelerin katkılarıyla ihraç Pazar yaratılması teşvik edilmelidir. Böylece hem kadın girişimci sayısının artması hem de bünyesinde istihdam edilecek kadın sayısında artışların olması muhtemel olacaktır.
- 5) Yeni girişimler sonucunda açılan her üretim yerine istihdam edilecek kadın için, işverene vergi, kira ve elektrik gibi sabit ve değişen gider kalemlerinin en az düzeye indirgenmesi için çeşitli teşvik ve primlerin uygulanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akça H. & Ela, M. (2012). Türkiye’de Eğitim, Doğurganlık ve İşsizlik İlişkisinin Analizi. *Maliye Dergisi Sayı 163*, 223-242.

Akgeyik, T. (2017). Türkiye’de Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Faktörler: TÜİK Verileri Üzerine Bir Analiz. *Sosyal Siyaset Konferansları* 70, 31-53.

Bal, B. & Başar, E. (2014). Finlandiya, Almanya, Singapur ve Türkiye’nin Kademeler Arası Geçiş Sistemlerinin Karşılaştırılması. Erişim Adresi: http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/belgin_bal_erdogan_basar_kademeler_arasi_gecis_sistemi.pdf. Erişim Tarihi 06.03.2020

Berber, M. & Eser, B. (2008). Türkiye’de Kadın İstihdamı: Ülke ve Bölge Düzeyinde Sektörel Analiz. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* 10(2), 1-16.

Can Y. & Eyidiker, U. (2019). Türkiye’de Kadın İstihdam Profiline İstatistiksel Bölgeler Arasındaki Farklılıklarının İncelenmesi. XIII. IBANESS Congress Series on Economics. İktisat, İşletme ve Yönetim Bilimleri Kongreler Serisi.

Cerev, G. & Bulut, S. (2019). Bölgesel Kalkınma ve İşgücü: Bingöl İli İşgücü Piyasası Üzerine Bir İnceleme. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 3(1), 75-92.

CKA. (2011). Erişim Adresi: http://www.cka.org.tr/dosyalar/mevcut_durum_analizi27062011.pdf
Erişim Tarihi: 07.03.2020.

Çağlar, A. (1999). 75. yılında Cumhuriyet’in İlköğretim Birikimi. 75 yılda Eğitim. Türkiye İş Bankası Yayınları.

Demir, S., Doğan, S. & Pınar, M. (2013). 4+4+4 Yeni Eğitim Sistemi’nin Yansımaları Beşinci Sınıflardaki Eğitim Öğretim Sürecinin Branş Öğretmenlerinin Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Turkish Studies* 8(9), 1081-1098.

Doğan, B. & Kaya, M. (2014). TRC2 Bölgesinde Kadın İstihdamı Sorunları ve Çözüm Önerileri. *International Journal of Social and Economic Sciences* 4(2), 91-106.

Er, Ş. (2013). Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılım Oranını Etkileyen Faktörlerin Bölgesel Analizi. *Öneri Dergisi* 10(40), 35-44.

Erdoğan, S. & Yaşar, S. (2018). Türkiye’de Kadın İstihdamının Gelişimi: Konya-Karaman Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 20(34), 18-28.

Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1(1), 66-80.

Gül, H. (2008). Türkiye'nin Eğitim Sorunları, AKP'nin Eğitime Bakışı ve Çözüm Önerileri. *Toplum ve Demokrasi* 2(3), 181-196.

Günday, P. (2011). Ekonomik Kalkınmada Kadının Önemi ve Katkısı. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

İnce, M. (2010). Kadın İstihdamı ve Kadın İşgücüne Olan Talep: Türkiye Örneği. Erişim Adresi: <http://acikerisim.aku.edu.tr/bitstream/handle/11630/3107/TEZ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Erişim Tarihi: 28.04.2018.

K.K.A (2013). TRC2 Bölgesi Planı 2014-2023 Mevcut Durum Raporu. Erişim Adresi: https://www.karacadag.gov.tr/Planlama/Dosya/www.karacadag.org.tr/6_VX1P24GO_trc2_bolgesi_mevcut_durum_raporu.pdf s.54, Erişim Tarihi: 18.02.2020.

Karabıyık, İ (2012). Türkiye'de Çalışma Hayatında Kadın İstihdamı Marmara Üniversitesi. *İ.İ.B.F. Dergisi* 32(1), 231-260.

Kılıç, D. & Öztürk, S. (2014). Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı Önündeki Engeller ve Çözüm Yolları: Bir Ampirik Uygulama. *Amme İdaresi Dergisi* 47(1), 107-130.

Kızılgöz, A. (2012). Kadınların İşgücüne Katılımının Belirleyicileri: Ekonometrik Bir Analiz. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 13(1), 88-101.

Korkmaz, A. & Korkut, G. (2012). Türkiye'de Kadın İşgücüne Katılımının Belirleyicileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 17(2), 41-65.

Lordoğlu, K. (2006). Enformel İstihdam ve Türkiye Kaynakları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi* 55(1), 45-60.

MEB. (2020a). 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>. Erişim Tarihi: 05.03.2020.

MEB. (2020b). 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>. Erişim Tarihi: 05.03.2020.

MEB. (2020c). 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı İstatistikleri Erişim Adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> Erişim Tarihi: 05.03.2020.

Okay, A. (2011). Türkiye’de Bölgesel Gelişmişlik Farklılıklarının Kadın İstihdamı Üzerindeki Etkisi. *Regional and Global Dynamics: Economic and Political Issues of Turkey and Its Near Abroad*, International Symposium, İzmir University.

Özaktaş F. ve Konur F. (2012), Türkiye’de kadının İşgücüne Katılımında Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü ve Uygulama Örnekleri. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12(2), 63-82.

Özer, M. & Biçerli, K. (2004). Türkiye’de Kadın İşgücünün Panel Veri Analizi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 3(1), 55-85.

Peker, E. & Kubar, Y. (2012). Türkiye’de Kırsal Kesimde Kadın İstihdamına Genel Bir Bakış. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi* 15(2), 173-188.

Şahinli, M. & Şahbaz, N. (2012). Türkiye’de Tarım Sektöründe Kadın İstihdam Profili. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 3(1), 55-70.

Şahinli, M. & Şahbaz, N. (2013). Tarımda Kadın İstihdamı: Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık Durumu. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 15(25), 85-103.

Toksöz, G. (2007). İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analizi ve Bölgeler Arası Dengesizlikler. *Çalışma ve Toplum. Ekonomi ve Hukuk Dergisi* 15, 70-89.

TÜİK. (2020a). Erişim Adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/> Erişim Tarihi: 06.03.2020

TÜİK. (2020b). Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=kategorist>. Erişim Tarihi: 06.03.2020.

Yıldız, Ö. (2013). İşverenlerin Bakış Açısından Türkiye’de Kadın İstihdamı Bir Alan Araştırması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2(3), 95-109.

YÖK. (2020a). Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07.07.2020.

YÖK. (2020b). Erişim Adresi: <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07.07.2020.

Varinli, İ. & Akgül, D. (2012). Günümüzde Uygulanan Kadınlara Yönelik İstihdam Projeleri ve Bacıyan-I Rumlarda Kadın. II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu, Kayseri, II. Uluslararası Ahilik Sempozyumu. 19-20 Eylül 2012, 75-86.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Toplumların ekonomik ve sosyal yönden kalkınmasında önemli bir yer edinen kadın istihdamı, gelişmekte olan ülkeler açısından da büyük öneme sahiptir. Bu nedenle günümüzde kadın iş gücünün yapısı ve kadın istihdamının önemi artmış bulunmaktadır. Türkiye’de kadının toplumdaki yeri ve önemi uzun süredir çalışmalara konu olmuştur. Ataerkil toplum yapısının sebebiyle kadın, genellikle hazır iş gücü olarak geri planda kalmakta ve çoğunlukla emeğinin hakkını alamamaktadır. Türkiye’de son yıllarda kadının iş gücüne katılım oranı yükselmekle birlikte, artış oranının beklentileri karşıladığını söylemek pek olası değildir. İş gücüne katılım ve istihdam rakamlarını, cinsiyet üzerinden incelendiğinde kadının ev hanımlığı, annelik rolü, içinde yaşadığımız toplumun değer yargıları ve sosyal konumları gereği fırsat eşitsizliklerine maruz kalmalarının bir sonucu olarak erkeklere göre daha geri planda kaldığı görülmektedir. Kadının iş gücüne katılımını etki eden faktörlerin başında eğitim düzeyi, medeni durumu, sağlık sorunları ve çocuk gibi etkiler yer almaktadır. Ülkede, bölgeler arasındaki sosyal ve ekonomik göstergelerdeki farklılıklardan dolayı kadının iş gücüne katılımında da sektörler arası farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıkların olmasındaki en temel etken kadınların eğitim düzeyinden kaynaklanmakta olup buna ek olarak bölgelerin sektörel olarak sağladığı avantaj ve dezavantajlardan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda TR62 Çukurova Bölgesi’nde hizmet ve tarım sektörü için kadın istihdamı ön plana çıkarken, sanayi yatırımlarının yoğun olduğu bölgelere göre kadın istihdamı nispeten yetersiz kalmaktadır. TR62 Çukurova Bölgesi’nde kadınların iş gücüne katılım oranının geliştirilmesi ve sektörler arası farklılıkların en az düzeye indirilmesi için yapılacak girişimlerin bölgenin gelişmesine doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada kadın istihdamının eğitim alanında bölgesel yoğunluğunun fazla olduğunu düşündüğümüz TR62 Bölgesinde durumun kapsamlı olarak ele alınması ve Türkiye geneli ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu sebeple karşılaştırma yaparken bireylerin eğitim durumları ve ağırlıklı iktisadi çalışma kolları ele alınmıştır. Eğitim üzerinden yapılan karşılaştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kadın öğretmen başına düşen öğrenci okul öncesi eğitim ve öğretimde Türkiye geneli için %15,55 iken TR62 Bölgesinde ise %15,29 olarak daha iyi bir durumda olduğu görülmektedir. Türkiye’de öğretmen başına düşen başına düşen ilkökul öğrencisi %13,29, TR62 Bölgesinde %13,35 iken Adana ve Mersin ilinde ise sırasıyla %14,20 ve %12,38 olduğu

tespit edilmiştir. Bu durum Mersin ilinin diğer düzeylere göre ön planda olduğunu gösterirken Adana ilinin geri planda kaldığını göstermektedir. Ortaokul düzeyinde TR62 Bölge değerleri Türkiye genelinin gerisinde kaldığı görülürken ortaöğretim (lise) düzeyinde ise Türkiye'nin önüne geçtiği görülmektedir. Meslek liselerinde kadın öğretmen başına düşen kadın öğrenci sayısı ise ilkokul düzeyindeki değerlerle aynı sonuçları göstermektedir. Türkiye geneli ve TR62 Çukurova Bölgesi eğitimde kadın istihdamı için benzer sonuçlar gösterdiğini söylemek mümkün olup, daha iyi eğitimin verilmesi ve kadın öğrencilerden ülke ve bölge refahı için optimal düzeyde faydalanmak adına eğitime yönelik yapılan yatırım ve harcamaların iyileştirilmesi gerekmektedir. Karşılaştırma durumunun yapıldığı bir diğer kıstas ise kadın istihdamının ekonomik faaliyetlere göre sınıflandırılmasıdır. Ekonomik faaliyetlere göre ya da diğer bir ifadeyle ağırlıklı iktisadi çalışma kollarına göre karşılaştırılma yapılmasındaki ana etmen kadına verilen eğitimin önemine vurgu yapılması amaçlanmıştır. Alınan eğitim düzeyinin, kadının ekonomik faaliyet içerisinde yer alıp almamasını belirleyen bir unsur olmasıyla birlikte çalışma kollarının da belirlenmesinde bir etken olmasıdır. Bu nedenle TR62 Bölgesinde sanayi sektöründe istihdam edilen kadın sayısı beş yıl içerisinde olduğu yeri korurken Türkiye genelinde ise son beş yılda %17,1'den %16,0 düştüğü görülmektedir. Bu bağlamda sanayi sektörünün diğer sektörlerle göre bilgi ve donanım gerektirdiği göz önünde bulundurulduğunda bölgede eğitime verilen önem dikkat çekmektedir. Tarım sektöründe istihdam edilen kadın sayısı Türkiye genelinde kademeli olarak düşüş sergilemekte olup son beş yıl içerisindeki en düşük düzey %26,1'dir. Tr62 Bölgesinde ise son beş yıl içerisinde iniş çıkışların olduğu görülmekte ancak en düşük istihdam düzeyi %26,1'dir. TR62 Bölgesinin tarım ve hayvancılığa elverişli olması tarım sektöründe çalışan kadın sayısının dönemler itibariyle artış ve azalışlarının olmasında etken olabilecek bir faktör niteliğindedir. Hizmet sektöründe ise TR62 Çukurova bölgesi, Türkiye genelinin üzerinde bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Hizmet sektörü içerisinde her ne kadar sanayi sektörü kadar eğitim donanımı gerektirmese de bilgi ve donanım son derece önemli olduğu meslek gruplarından oluşmaktadır. Bu kapsamda kadınların ekonomik faaliyet grupları içerisindeki istihdamı Türkiye geneline göre iyi durumda olduğunu ve kadın istihdamının artması dolayısıyla bölgenin gelişmesi için yapılan yatırım harcamaları kadın istihdamı açısından olumlu sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu sonuçların daha iyi olması ve kadın bireylerin topluma kazandırılması için Kadın haklarının korunması ve her kadının sosyal güvencesinin olup olmadığının denetiminin devlet tarafından yürütülmesi ve ağır ceza yöntemleriyle bunların önüne geçilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak Meslek edinme ve çeşitli kurumlar tarafından hibe olarak alınan yardımın sonunda yapılan girişim için İl Özel İdaresi ve belediyelerin katkılarıyla ihraç Pazar yaratılması teşvik edilmelidir. Böylece hem kadın

girişimci sayısının artması hem de bünyesinde istihdam edilecek kadın sayısında artışların olması muhtemel olacaktır.

EXTENDED ABSTRACT: Women's employment, which has an important place in the economic and social development of societies, is also of great importance for developing countries. For this reason, the structure of the female labor force and the importance of female employment have increased today. The role and importance of women in society in Turkey has long been the subject of study. Due to the patriarchal social structure, women generally remain in the background as a ready-made labor force and often cannot get the rights of their labor. Although the rise in recent years, women's labor force participation rate in Turkey is unlikely to say that it meets the expectations of the rate of increase. When the labor force participation and employment figures are analyzed in terms of gender, it is seen that women remain in the background compared to men as a result of being exposed to inequality of opportunity due to housewife, motherhood role, value judgments and social positions of the society we live in. Education level, marital status, health problems and children are the leading factors affecting women's participation in the labor force. Due to the differences in social and economic indicators between regions in the country, there are also differences between sectors in the participation of women in the labor force. The main factor in the existence of these differences is due to the education level of women, in addition to this, it is due to the advantages and disadvantages provided by the regions as a sector. In this context, while female employment is prominent in the service and agriculture sector in TR62 Çukurova Region, female employment is relatively inadequate compared to the regions where industrial investments are concentrated. In TR62 Çukurova Region, it is thought that attempts to improve the participation rate of women in the labor force and to minimize the differences between sectors will contribute to the development of the region directly and indirectly. In this study, we thought it was more of a regional concentration of female employment in education comprehensively addressing the situation in the region and Turkey aimed to compare TR62 general. For this reason, while making a comparison, the education status of the individuals and mainly economic fields of work are taken into consideration. According to the findings obtained as a result of the comparison made out of pre-school per student per teacher education and training for women throughout Turkey, while 15,55% in the TR62 Region seems to be in a better situation as 15,29%. Falling primary school pupils per teacher per capita in Turkey 13,29%, while 13,35% TR62 in Adana and Mersin provinces were found to be 14,20% and the 12,38%, respectively. This situation shows that Mersin province is in the foreground compared to other levels, while Adana province remains in the background. District

junior high values TR62 Turkey is seen as lagging behind the general secondary education (high school) level is observed that passed in front of Turkey. The number of female students per female teacher in vocational high schools shows the same results with the values at primary school level. Turkey is possible to say in general and the TR62 Region with training showed similar results for women's employment, the need for better training given and the investments made for education in order to benefit optimally for female students from countries and regions prosperity and improving expenditure. Another criterion by which the comparison situation is made is the classification of women's employment by economic activities. It is aimed to emphasize the importance of education given to women, which is the main factor in comparing by economic activities or, in other words, by weighted economic branches of work. The level of education attained is a factor that determines whether a woman is involved in economic activity or not, but also a factor in determining the branches of work. Therefore, it is observed that the industrial sector in the region TR62 number of employed women in general in Turkey while maintaining the place where the last five years five years fell from 17,1% and 16,0%. In this context, considering that the industrial sector requires knowledge and equipment compared to other sectors, the importance given to education in the region is remarkable. The number of women employed in the agricultural sector in Turkey is being exhibited a gradual decline throughout the last five years was 26,1% in the lowest level. In the TR62 Region, there are ups and downs in the last five years, but the lowest employment level is 26,1%. The fact that the TR62 Region is suitable for agriculture and animal husbandry is a factor that may be a factor in the increase and decrease in the number of women working in the agricultural sector. In the service sector TR62 Çukurova region, Turkey is seen as having an average above the general. Although it does not require training equipment as much as the industrial sector in the service sector, it consists of occupational groups where knowledge and equipment are extremely important. In this context, it is seen that women's economic activity groups in the employment yielded positive results in terms of investment expenditure women's employment for good that is the case and the woman's developments in due to the increase of employment by Turkey in general. In order for these results to be better and for women to be reintegrated into the society, the protection of women's rights and the control of whether every woman has social security should be carried out by the state and prevented by heavy punishment methods. In addition, the creation of an export market with the contributions of the Special Provincial Administration and the municipalities should be encouraged for the initiative made at the end of the assistance received as a grant from various institutions and acquiring professions. Thus, it will be possible that both the number of women entrepreneurs will

increase and the number of women to be employed within its organization will increase.